

ПЕРЕДНЄ СЛОВО

Пропоноване число «Енциклопедичного вісника України» присвячено важливій проблемі – опису книгозбірні Наукового товариства імені Шевченка (НТШ) у Європі. В Україні є значні напрацювання як теоретичного, так і практичного характеру з цієї проблематики, зокрема ґрунтовні дослідження фахівців Національної бібліотеки України імені В. Вернадського НАН України, Львівської національної наукової бібліотеки імені В. Стефаника, Книжкової палати України імені І. Федорова, низки обласних наукових бібліотек України та вищих навчальних закладів.

Завдання, що стояло перед укладачами каталогу періодичних видань НТШ у Сарселі, було продиктовано насамперед практичними потребами укладачів «Енциклопедії сучасної України» (ЕСУ). Звичайно, ми свідомі, що такий систематизований збірник коротких відомостей про періодичні видання української діаспори стане в пригоді іншим колективам, що працюють у сфері енциклопедистики, бібліографістики та інших наукових напрямів, пов'язаних зі ЗМІ, українознавством, діаспорою тощо.

Запропонований довідник, з одного боку, є підґрунтям для підготовки статей про конкретне періодичне видання, з іншого – може бути важливим джерелом для написання низки загальних енциклопедичних статей, присвячених галузевій періодиці – літературній, медичній, музичній, педагогічній, правознавчій, релігійно-церковній, гумористично-сатиричній, а також регіональній, дитячій, молодіжній тощо. Використання бібліографічних праць про часописи закономірне й під час написання таких енциклопедичних статей, як «Газета», «Журнал», «Засоби масової інформації», «Підпільні видання». Важливі вони й для авторів, які працюють над статтями, що безпосередньо не стосуються періодичних видань, однак знання про них можуть бути суттєвим доповненням до основного змісту матеріалу. Загалом, як відомо, періодичні видання є об'єктом дослідження в багатьох інших наукових дисциплінах – історії, бібліотеко- й архівознавстві, журналістиці, літературознавстві, лінгвістиці тощо, в кожній з яких звертають увагу на притаманні їм контексти, що розкривають багатоаспектність цього виду джерел.

Метою нашої роботи, яку свого часу ініціював професор А. Жуковський, котрий, власне, й дав спрямування нашій праці, є оприлюднення у вигляді

каталогу періодичних видань (газет і журналів), що зберігаються у бібліотеці НТШ в Європі. У пропонованому виданні представлено лише часописи, що публікували поза межами України впродовж 20-го століття (головно – в першій половині та середині), а частина з них і нині виходить друком. Каталог містить також окремі рідкісні видання з українських земель, що виходили в міжвоєнний період. Серед них – видання українською та іншими мовами тих країн, де знайшли притулок українці, які під тиском різних обставин були вимушені залишити свою Батьківщину.

Часописи, про які подаємо короткі довідки в цьому каталозі, є цінним історичним джерелом політично не заангажованої радянськими ідеологемами інформації, важливої для ґрунтовного осмислення процесів, подій українського життя у 20-му столітті, а також видатних особистостей цієї епохи, які мешкали в Україні та за її межами.

Укладачі «Енциклопедії українознавства», розпочинаючи цей актуальний для української нації проект, усвідомлювали важливість джерельної бази для його здійснення. Саме тому В. Кубійович і його колеги докладали максимум зусиль для організації бібліотеки НТШ, де, крім енциклопедично-довідкової літератури, прагнули якнайповніше зібрати періодичні видання материкової України й діаспори. Очевидно, що таке їхнє бажання зумовлювали не лише потреби енциклопедистики, подібні до тих, які нині постали перед укладачами ЕСУ, а й прагнення акумулювати в книгозбірні всю періодику української еміграції як свідчення її високого культурного, наукового й політичного рівня.

Варто зауважити, що здійснена робота з укладання каталогу не становить собою системний опис періодики бібліотечного фонду НТШ, оскільки ми й не ставили перед собою таке завдання. Мета створення цього довідкового видання – це передусім практичне використання зазначеної в ньому інформації для підготовки матеріалів корпусу ЕСУ. Та, безумовно, оприлюднення каталогу часописів, що стали об'єктом нашої уваги, є ще й популяризацією бібліотечних колекцій, своєрідним наближенням їх до широкого загалу читачів і фахівців із бібліотечної, енциклопедичної, архівної, журналістської справи та інших галузей науки і практичної діяльності.

Пропонований каталог охоплює видання переважно гуманітарного спрямування. Складається з назв, світлин титульної обкладинки, анотацій 192 часописів та допоміжного алфавітного покажчика (переліку описаних видань). Каталог укладено за алфавітним принципом.

Микола Железняк